

Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

DISPOZIȚIA

nr. 49 din 30 noiembrie 2022

În conformitate cu art. 22 din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 132-137, art. 696), cu modificările ulterioare, art. 2 din Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 privind declararea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 52², art. 63¹), cu modificările ulterioare, Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022 privind prelungirea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 119, art.216¹), Hotărârea Parlamentului nr. 163/2022 privind prelungirea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr.186, art.352¹), Hotărârea Parlamentului nr. 245/2022 privind prelungirea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 245, art. 472), Hotărârea Parlamentului nr. 278/2022 privind prelungirea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 307, art. 604) și pct. 6-9 din Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1340/2001 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 150-151, art. 1387), cu modificările ulterioare, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

DISPUNE:

1. Se aprobă Raportul privind necesitatea prelungirii stării de urgență cu propunerea de a remite Parlamentului solicitarea de a prelungi starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, prevăzut în anexă.

2. Se prezintă Guvernului spre examinare Raportul privind necesitatea prelungirii stării de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 15 și art.18 alin.(2) din Legea nr. 212/2004 privind declararea stării de urgență, de asediu și de război, cu propunerea de a înainta Parlamentului solicitarea de a prelungi pentru o perioadă de 60 zile, începând cu 6 decembrie 2022, starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022, Hotărârea Parlamentului nr. 163/2022, Hotărârea Parlamentului nr. 245/2022 și Hotărârea Parlamentului nr. 278/2022.

3. Ministerul Afacerilor Interne va pregăti și va prezenta Guvernului spre examinare proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la înaintarea, către Parlamentul Republicii Moldova, a propunerii privind prelungirea stării de urgență, precum și proiectul Hotărârii Parlamentului privind prelungirea stării de urgență.

4. Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova sunt obligatorii și executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni și alte persoane aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

5. Prezenta dispoziție intră în vigoare din momentul emiterii și se publică pe pagina web oficială a Guvernului.

**Prim-ministru,
Președinte al Comisiei**



Natalia GAVRILIȚA

**Raport consolidat privind necesitatea prelungirii stării de urgență pe
teritoriul Republicii Moldova, 30 noiembrie 2022**

Efectele războiului din Ucraina continuă să se resimtă în țara noastră, iar ultimele atacuri cu rachete ale Federației Ruse, având ca țintă infrastructura energetică a țării vecine, au avut un impact negativ direct asupra securității energetice a Republicii Moldova.

Astfel, la 15 și respectiv, 23 noiembrie ale anului 2022 bombardamentele din Ucraina au cauzat deconectarea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova, sistemele ambelor țări fiind interconectate cu sistemul energetic european. Ca urmare, ambele pene de curent au provocat disfuncționalități ale transportului public, dar și a circulației rutiere, mai ales în orașe, ca urmare a nefuncționării sistemului de dirijare a circulației rutiere (semafoare), persoane blocate în ascensoare, paralizarea activității infrastructurii critice, căderea rețelelor de telefonie mobilă, lipsa iluminatului stradal, deconectări ale sistemelor vitale (alimentare cu apă, încălzire), perturbări în activitatea serviciilor de urgență etc. Nu doar orașele, ci multe dintre localitățile Republicii Moldova au fost lăsate în beznă din cauza consecințelor acestui război.

De asemenea, potrivit rapoartelor analitice, Federația Rusă va continua atacurile asupra infrastructurii energetice a Ucrainei. Prin urmare, există o probabilitate înaltă ca în perioada imediat următoare Republica Moldova să continue să se confrunte cu deconectări periodice majore de energie electrică, iar repunerea în funcțiune a sistemelor electrice după fiecare asemenea caz poate dura între 1-24 ore, în dependență de gradul de defecțiune, condițiile climaterice etc.

Continuarea practicii atacurilor asupra sistemului energetic al Ucrainei, care va cauza lipsa energiei electrice, căldurii, apei, poate genera un nou val de migranți și refugiați, care cel puțin vor tranzita teritoriul Republicii Moldova pentru a ajunge în țările UE (în perioada octombrie - noiembrie se atestă o creștere comparativă a intrărilor în țară de circa 200 cetățeni ucraineni pe zi).

Toate aceste amenințări și riscuri sunt de natură să impună necesitatea, în continuare, a mecanismelor decizionale conferite de cadrul normativ intern, ce permit luarea unor decizii prompte, ca răspuns necesar la acțiunile care le-au determinat.

În contextul riscurilor și amenințărilor existente, în scopul asigurării securității aprovizionării cu resurse energetice, al gestionării fluxului de refugiați și a riscurilor de securitate, pe baza abilității legale, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a adoptat mai multe dispoziții importante pentru administrarea și depășirea, în regim de urgență, a consecințelor războiului din Ucraina și a efectelor colaterale ale acestuia pentru Republica Moldova.

În contextul instalării perioadei reci a anului și derulării sezonului de încălzire, persistența unei incertitudini pronunțate privind aprovizionarea Republicii Moldova cu gaze naturale și energie electrică, precum și creșterea prețurilor la resursele energetice sunt de natură să conducă la riscuri majore ce pot afecta stabilitatea economică și socială a țării.

În același timp, evoluția situației militare și politice din regiune generează în continuare vulnerabilități la adresa securității Republicii Moldova. Printre amenințările principale din perspectiva securității pot fi exemplificate situația fluctuantă a acțiunilor militare din Ucraina, precum și posibilitatea creșterii fluxului de refugiați ca urmare a bombardamentelor din țara vecină. În același timp, se atestă o agresiune informațională în creștere, cu scopul de a destabiliza situația din Republica Moldova.

În continuare este prezentată situația mai detaliată pe principalele domenii afectate de războiul din țara vecină.

Asigurarea securității energetice

În acest moment Republica Moldova, ca și alte state din regiune, se confruntă cu cea mai mare criză energetică din ultimele decenii și nu dispune de o previzibilitate suficientă privind furnizarea gazelor naturale și a energiei electrice în următoarele luni. Războiul din Ucraina și crizele generate de acesta au un impact direct asupra prețurilor record înregistrate pentru resursele energetice în Europa și în particular pentru Moldova. În special reducerea semnificativă a volumelor de gaze naturale transportate de Federația Rusă spre cel puțin 13 țări membre ale Uniunii Europene și renunțarea la transportul gazelor prin mai multe conducte continuă să mențină presiunea pe prețurile de la burse.

Deși există un contract de furnizare a gazelor naturale dintre SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom”, ultima nu a rezervat suficiente capacități de transportare a gazelor naturale către Republica Moldova pentru luna octombrie (doar 70% din volumul de gaze naturale coordonat), noiembrie (doar 51 %) și pentru decembrie (doar 43,5 %).

În acest context, există riscul iminent, ca începând cu 1 decembrie, livrările de gaze naturale de la SAP „Gazprom” către Republica Moldova să fie reduse cu 56,5% (ținând cont de practica SAP „Gazprom” în raport cu alte țări europene către care a suspendat livrările de gaze naturale 100% cu toate că existau capacități rezervate).

Referitor la livrările de energie electrică, începând cu 11 octombrie 2022, importurile de energie electrică din Ucraina au fost stopate, urmare a deteriorărilor semnificative cu până la 40% ale infrastructurii electroenergetice critice ale acesteia. Mai mult, începând cu 1 noiembrie 2022, Centrala termoelectrică de la Cuciurgan a sistat livrările de energie electrică către malul drept. Astfel, prin Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 42 din 13 octombrie 2022 a fost declarată situația excepțională pe piața energiei electrice - situație de alertă în

conformitate cu prevederile Regulamentului și Planului de acțiuni privind situațiile excepționale pe piața energiei electrice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 149/2019. Acest lucru, a permis luarea unor măsuri ad-hoc și implementarea unor planuri de contingență care să asigure în regim rapid aplicarea planului conform situației aplicabile.

Din necesarul total al malului drept de energie electrică pentru luna noiembrie 2022 prognozat de furnizorii de energie electrică la cca 413 mil. kWh (de facto noiembrie 2021 - 403 mil. kWh), SA „Energo.com” are încheiate contracte pe termen mediu-lung doar pentru un volum de energie electrică de aproximativ 107 mil. kWh sau 26%. Diferența de circa aproximativ 74% (în funcție de producția domestică de energie electrică prin cogenerare și a resurselor de energie regenerabilă care variază zilnic), este acoperită prin achiziționarea energiei de pe piața energiei electrice din România pe platforma Operatorului pieței de energiei electrice (OPCOM) și parțial prin contractele de avarie.

Această situație fără precedent pentru securitatea aprovizionării Republicii Moldova cu energie electrică și gaze naturale pe termen scurt impune necesitatea prelungirii stării de urgență, pentru a dispune de posibilitatea de intervenție promptă - cum este cazul în situația limitărilor de furnizare a gazelor sau deficitul de energie electrică în cazul necesității luării unor decizii suplimentare celor instituite de cadrul juridic existent, pentru asigurarea tuturor consumatorilor cu resurse energetice și menținerea securității energetice a statului până la normalizarea situației.

Gestionarea fluxului de refugiați

De la începutul războiului au fost înregistrate peste 1,6 milioane intrări în țară ale cetățenilor ucraineni. Peste 85 mii cetățeni străini continuă să se afle și astăzi în țara noastră, dintre care jumătate (peste 42,3 mii) sunt copii minori. În total, au fost recepționate peste 11 061 cereri de azil.

Deconectările frecvente de energie electrică pe partea ucraineană cauzează sistarea activității punctelor de trecere a frontierei pe partea Ucrainei, ceea ce pune presiune pe mecanismul de gestionare a fluxului migrațional pe sensul de intrare în Republica Moldova.

Necesitatea prelungirii stării de urgență în sensul gestionării crizei refugiaților vizează atât modul de administrare a proceselor migraționale și condițiile de aflare și cazare a cetățenilor străini în Republica Moldova, cât și necesitatea de a putea face față la fel de eficient unui potențial nou val de refugiați în cazul escaladării războiului în zonele de proximitate cu Republica Moldova).

Securitatea statului

Schimbările regionale și globale care au loc scot în evidență tot mai multe manifestări ale războiului hibrid, prin care se încearcă destabilizarea Republicii Moldova. Acțiunile concertate de dezinformare și manipulare ale unor grupări din

interiorul țării, precum și din afară, țintesc polarizarea și radicalizarea în rândurile populației, cu scopul de a perturba ordinea publică și stabilitatea politică a statului. În pofida acestui fapt, guvernul continuă să garanteze cetățenilor dreptul la libera exprimare și întrunire, însă instrumentariul oferit de starea de urgență rămâne unul indispensabil pentru păstrarea capacității de reacție la acțiunile subversive contra Republicii Moldova.

Alte domenii afectate

Războiul din Ucraina a afectat, la diferite etape, și alte domenii, precum securitatea alimentară, lanțurile logistice, capacitatea de traversare a frontierei ș.a. Deși problemele pe fiecare dintre acestea au fost depășite pe moment, inclusiv prin măsurile adoptate de către Comisia pentru Situații Excepționale, persistă riscul unor perturbări suplimentare noi, care să necesite intervenții, reieșind din evoluțiile militare, dar și de cele politice din regiune și chiar la nivel global.

Recomandare

Având în vedere principalele riscuri și amenințări enumerate mai sus, precum și menținerea în continuare a provocărilor de natură energetică, umanitară, socială și de securitate, generate de războiul care încă se află în desfășurare în statul vecin, considerăm necesară prelungirea stării de urgență, pentru ca autoritățile Republicii Moldova să poată dispune de posibilitatea de intervenție promptă în cazul necesității luării unor decizii suplimentare celor prevăzute de cadrul juridic existent, precum și pentru a păstra mecanismele adoptate până în prezent de către Comisia pentru Situații Excepționale în vederea asigurării securității energetice, gestionării fluxului de refugiați și prevenirii riscurilor pentru securitatea și ordinea publică.

Luând în considerare toate aspectele menționate anterior, se propune Guvernului Republicii Moldova să înainteze Parlamentului solicitarea de a prelungi starea de urgență pe întreg teritoriul țării, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022, Hotărârea Parlamentului nr. 163/2022, Hotărârea Parlamentului nr. 245/2022 și Hotărârea Parlamentului nr. 278/2022, pentru o perioadă de 60 de zile începând cu 6 decembrie 2022.